

ΑΝΤΙΦΩΝ : ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΟΡΕΥΤΟΥ

Καράλη Αναστασία
Ζ' Εξάμηνο

Ο ΡΗΤΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ

- 419 π.Χ : Ένας Αθηναίος ορίζεται ως χορηγός σε διθυραμβικό χορό παιδιών για συμμετοχή στα Θαργήλια (γιορτή προς τιμήν του θεού Απόλλωνα και της θεάς Αρτέμιδος).
- Δοκιμές στο σπίτι του χορηγού.
- Ένα από τα παιδιά πεθαίνει ύστερα από κατάποση φαρμάκου με αρχικό σκοπό της κατάποσης την καλύτερευση της φωνής του. Ποιο παιδί; → ο Διόδοτος.
- Ο αδερφός του νεκρού, Φιλοκράτης, κάνει μήνυση, «γραφή», στον χορηγό θεωρώντας τον υπεύθυνο για τον άδικο χαμό του αδερφού του.
- Του καταλογίζει φόνο ακούσιο (*βούλευσις ακούσιου φόνου*, γιατί δεν ήταν παρών στο σπίτι τη στιγμή της δηλητηρίασης).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ (§ I-6): §1-3 ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑΣ

- Ο ρήτορας επισημαίνει την αθωότητα του Χορηγού αποδίδοντας τη παρουσία του στο δικαστήριο στην κακή τύχη αντιδιαστέλλοντάς τη με τη κακή πράξη που δεν διέπραξε.
- Επαινεί τους νόμους περί ανθρωποκτονίας και τους χαρακτηρίζει: δοκιμασμένους, απόλυτους, παλαιούς άρα και ορθούς κλπ, ως τη βάση για την δίκαιη ετυμηγορία των δικαστών απέναντι στους κατηγορούς (οι σχετικοί νόμοι ίσχυαν από την εποχή του Δράκοντα και είναι οι μοναδικοί που δεν τροποποίησε ο Σόλων)
- Εισάγεται η αρχή της μιαιρότητας και τονίζεται η ανάγκη εξαγνισμού
- Τονίζεται η σημασία της δίκαιης απόφασής: στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων (ιερά, αγώνες, θυσίες)

§1-3 ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ

- Πως ξεκινούσε η δίωξη του φονιά; Με *πρόρρηση* από τους άμεσους συγγενείς του θύματος
- Χρήση παραδείγματος για τη δύναμη του νόμου : δολοφονία δούλου από τον κύριό του → αν δεν υπήρχε κάποιος να εκδικηθεί τότε ο φονιάς μόνος του απομακρυνόταν από πολιτικά και θρησκευτικά καθήκοντα (φόβος θεϊκών και ανθρώπινων νόμων) ζώντας με την ελπίδα ότι δε θα τιμωρηθεί
- το να κατηγορήσει κανείς έναν αθώο άνθρωπο για φόνο είναι λάθος θανάσιμο, που προσβάλλει τόσο τους θεούς όσο και τους νόμους: Όσο σοβαρό είναι για τον κατηγορο να κατηγορήσει το λάθος άτομο τόσο είναι και για εσάς δικαστές το να αποφανθείτε εσφαλμένα
- Τονίζεται το βάρος της απόφασης των δικαστών: δεν έχει δικαίωμα ο κατηγορούμενος για έφεση στις περιπτώσεις δίκης φόνου

ΠΡΟΟΙΜΙΟ § 7-10

- Ο Σκοπός απολογίας και σύγκριση με τον σκοπό της κατηγορίας των αντιδίκων
- Η κατηγορούσα αρχή : κρύβει υποχθόνιους σκοπούς → εξαπάτηση δικαστών και εξορία Χορηγού (άειφυγία) → ποινή για ακούσια ανθρωποκτονία
- Καταδεικνύει πως βρίσκεται σε κίνδυνο → =οίκτος δικαστών – εύνοια
- §8 : Πρώτα απολογείται για τη κατηγορία και ύστερα θα υπερασπιστεί τον εαυτό του:
  1. ήταν πολιτικό πρόσωπο και είχε περάσει «εὐθυνα» κατά τη διάρκεια της οποίας δεν του πρόσαψε κανένας αντίπαλος ότι έβλαψε τη δημοκρατία είτε ως χορηγός είτε ως δημόσιο πρόσωπο
  2. Και ενώ η κατηγορία είναι ο φόνος, και ο νόμος ορίζει ότι δεν πρέπει να ξεφεύγει η κατηγορία από το θέμα, οι κατήγοροι συκοφαντούν την δημόσια ζωή του → το νομικό ζήτημα το κάνουν πολιτειακό
- Πάθος και ήθος: κατήγοροι αναξιόπιστοι και άδικοι / τους παρακινούν προσωπικοί λόγοι/ θέλουν να εξαπατήσουν τους δικαστές. Εκείνος = θύμα σε κίνδυνο λόγω της συμπεριφοράς των κατηγορών που ζητά δικαίωση

ΔΙΗΓΗΣΙΣ- ΚΥΡΙΩΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ (§ I I-32)

- §11-14: Περιγραφή της φροντίδας του προς τους χορευτές του. Το συνήθιζε και στο παρελθόν :
  1. Χορηγός στα Θαργήλια
  2. Επέλεξε τους καλύτερους – τους πήρε χωρίς βία από τους γονείς - έφτιαξε χώρο για εξάσκηση
  3. Δικαστική διαμάχη με Αριστίωνα και Φιλίνο → ανέθεσε επίβλεψη σε 4 συναδέλφους: Φανόστρατο, Αμεινία, Φίλιππο και άλλον έναν → καλός πολίτης καθώς πράττει «τα της πόλης» σε ισορροπία με τα θρησκευτικά του καθήκοντα

§ 16-21: ΒΟΥΛΕΥΣΙΣ – ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

- Ο Χορηγός, προκαλεί τον κατηγορο να τον διαψεύσει στην δευτερολογία του αναφορικά με το ότι:
  1. δεν έδωσε εντολή να πιεί το φάρμακο το παιδί
  2. δεν το έδωσε ο ίδιος
  3. ούτε ήταν παρών όταν το έπινε
  4. ότι οφείλεται στη τύχη ο θάνατος του Διοδότου.
  5. Και για όλα όσα ορκίστηκε η κατηγορούσα αρχή (δηλ. την κατηγορία) στον υπάλληλο του δικαστηρίου που όρκιζε του διαδίκους (άτεχνες πίστεις)
- Τι όρκοι δόθηκαν από τους αντιδίκους;
  1. Από χορηγό: δεν προκάλεσε τον θάνατο του χορευτή ούτε τον υποκίνησε (*Βουλεύσαντας θάνατος, μήτε βουλεύσας, μη αποκτεΐναι, μήτε χειρί είργασάμενος*)
  2. Από τους κατηγορούς: Ο χορηγός= υπεύθυνος για θάνατο Διοδότου ως υποκινητής –ηθικός αυτουργός της πράξης που οδήγησε στον θάνατό του

§ 16-21: ΒΟΥΛΕΥΣΙΣ –ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

- Δηλ. ότι αν ο A υποκινεί τον B να κάνει μια πράξη η οποία απροσδόκητα έχει ως αποτέλεσμα τον θάνατο του Γ, ο A και ο B είναι εξίσου ένοχοι για την ανθρωποκτονία.
- Επικεντρώνεται στη φύση του κατηγορητηρίου (*βούλευσις άκούσιου φόνου*) χωρίς να θέλει να δώσει τη δική του εκδοχή για το πώς και από ποιους δηλητηριάστηκε → αποποίηση των κατηγοριών
- Αφού δεν έκανε τίποτα από αυτά, δεν είναι και υπεύθυνος : υποθετικοί συλλογισμοί (αν δεν έκανα αυτό δεν φταίω, γιατί δεν έκανα αυτό ούτε το άλλο)
- ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΚΑΙ ΟΡΚΟΙ = ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ / εμπλέκει στη διήγηση την απόδειξη → οι όρκοι φανερώνουν και τη θέση των διαδίκων
- Δεν θα στηριχθεί στα *είκότα* λόγω πλήθους μαρτύρων και λόγω της ομολογίας του κατηγορού που τον απαλλάσσει από την εκ προμελέτη (εκ προνοίας)
- Τονίζει ότι η δικαστική αυτή υπόθεση είναι μέρος της συνεχούς διαμάχης ανάμεσα σε αυτόν και στους πολιτικούς του αντιπάλους, οι οποίοι οδήγησαν τον αδελφό του νεκρού να του κάνει καταγγελία → αναφορά στην ουσία της υπόθεσης κάνει μόνο στις παραγράφους 16-19 καθώς στην συνέχεια αναφέρεται στις ενέργειες του κατηγορού τις μέρες και τους μήνες μετά τον θάνατο του Διοδότου για να αποδείξει την υστεροβουλία των κατηγορών του.

§20 – 22: ΒΟΥΛΕΥΣΙΣ - ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

- Διήγηση όσων συνέβησαν μετά τον θάνατο του Διοδότου / συκοφαντικές προθέσεις κατηγορών
  - 1. Τη μέρα της κηδείας του Διοδότου: Ο Φιλοκράτης παρουσιάστηκε στο σημείο δίκης του Χορηγού →
  - 2. εκεί θα δικαζόταν την επόμενη μέρα η καταγγελία του Χορηγού εναντίον του Αριστίωνα και του Φιλίνου
  - 3. και κατηγορεί δημοσίως τον Χορηγό ότι σκότωσε τον Διόδοτο εξαναγκάζοντάς τον να πιεί φάρμακο
- Κίνητρο Φιλοκράτη: δωροδοκήθηκε από τους παραπάνω για να τον εμποδίσει να ασκήσει τη καταγγελία του ο Χορηγός .
- Πως; Στις περιπτώσεις ανθρωποκτονίας απαγορευόταν η είσοδος του φερόμενου ως δράστη σε δημόσιους χώρους και σε δικαστήρια → άρα προσπαθεί να τον εμποδίσει στο όνομα του δικαίου Ο Φιλοκράτης
- Ζητά από τους κατηγορούς να φέρουν μάρτυρες γιατί ήταν πολλοί εκείνη τη μέρα στο σπίτι που πέθανε ο Διόδοτος ώστε να αποδείξουν τα λεγόμενά τους

§23 – 33: ΜΑΡΤΥΡΕΣ - ΒΑΣΑΝΟΣ

- Το πιο σημαντικό τεκμήριο ψεύδους της κατηγορίας και της αθωότητας του Χορηγού: ενώ ζήτησε από τους κατηγορούς αρκετές φορές να γίνει ανάκριση των προσώπων που ήταν παρόντα στο δυστύχημα του χορευτή, δεν συναίνεσαν.
- Οι μάρτυρες: ο διάδικος μπορούσε να προκαλέσει τον αντίπαλό του να αναλάβει ο ίδιος τη κλήτευση των μαρτύρων → ελεύθεροι : όρκος (οι Αθηναίοι πολίτες θα πουν την αληθεια) / δούλοι : βάσανος → ξέρει εξ αρχής ότι θα αρνηθούν να κλητεύσουν μάρτυρες → δείχνει ότι δεν έχει τίποτα να φοβηθεί ο Χορηγός
- Βασίζεται στο είκός: αφού δεν φέρνουν μάρτυρες ψεύδονται
- Η μοναδική περίπτωση να φέρει μάρτυρες ο Φιλοκράτης είναι αν καταθέσουν κατά του Χορηγού → αντιστροφή ρόλων
- Συνοψίζει τα αποδεικτικά μέσα που χρησιμοποίησε για απόδειξη αθωότητας: *λόγους εικότας, μάρτυρας όμολογοῦντας τοῖς λόγοις και τοῖς μάρτυσι τα ἔργα, τεκμήρια ἐκ τῶν ἔργων και δύο τῶι μεγίστωι και ἰσχυροτάτῳ.*
- Λόγω της άρνησής τους για ανακρίσεις ,οι κατήγοροι αποδεικνύονται ψευδείς και ο κατηγορούμενος αθώος

§33-43 : ΑΝΤΙΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

- Λόγοι που ώθησαν του κατηγορούς στην μήνυση:
  1. Λόγοι πολιτικοί όπως ανέφερε στη παράγραφο 21. (αν λάβουμε υπόψιν τη χρονική περίοδο που υπολογίζεται ότι εκφωνήθηκε ο λόγος δηλ το 412 π.Χ : καταστροφή Σικελίας, κομματική διαμάχη ολιγαρχικών -δημοκρατικών)
- Τι έγινε αμέσως μετά τον θάνατο του Διοδότου; Ο Φιλοκράτης φιλικός μαζί του, 3^η μέρα υποβολή μήνυσης για στέρηση θρησκευτικών και πολιτικών δικαιωμάτων μετά από συμφωνία με πολιτικούς αντιπάλους του Χορηγού
- Γιατί; Μάλλον ο Χορηγός είχε καταγγείλει τους :Αριστίωνα, Φιλίνο και Αμπαλίνο και τον υπογραμματέα των Θεσμοθετών για κατάχρηση δημοσίου χρήματος και ο θάνατος του Διοδότου ήταν η καλύτερη ευκαιρία για να ξεπαστρέψουν οι κατήγοροι έναν επίμονο αντίπαλο δεδομένης της φιλίας του Φιλοκράτη με τους παραπάνω 'που είχε καταγγείλει ο Χορηγός
- Έτσι, έγινε καταγγελία εναντίον του Χορηγού πριν καν ολοκληρωθεί η ταφή και οι εξαγνιστικές τελετές

§42-46: ΣΤΟΙΧΕΪΑ ΓΙΑ ΤΟ ΤΥΠΙΚΌ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΪΑΣ ΤΗΣ ΦΟΝΙΚΉΣ ΔΪΚΗΣ ΒΆΣΕΙ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΪΚΟΎ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΎ ΣΥΣΤΉΜΑΤΟΣ

- Βήματα πλησιέστερων συγγενών μετά την πρωτοβουλία άσκησης δίωξης:
  1. *Πρόρρηση* : διακήρυξη στην αγορά που έδινε την εντολή στο δολοφόνο να απέχει από όσα καθόριζε ο νόμος
  2. Υποβολή μήνυσης στον Βασιλέα
  3. Βασιλέας προέβαινε σε νέα διακήρυξη αποχής από τα του νόμου (προσωρινή στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων, ατιμία) με σκοπό τη προστασία των άλλων από την μόλυνση που θα υφίσταντο από την επαφή με τον δολοφόνο
  4. Μετά ο βασιλεύς έπρεπε: να ολοκληρώσει ο ίδιος τη δίκη μέσα σε ένα διάστημα 3 μηνών: αλλά συνέπεσε με το τέλος της θητείας του και δεν είχε χρόνο να διενεργήσει προανάκριση → άρνηση αποδοχής της κατηγορίας της ανθρωποκτονίας → Χορηγός μπορεί να καταγγείλει αυτούς που είχε ξεκινήσει → συγγενείς Διοδότου = εκτεθειμένοι → ζητούν συμφιλίωση (παραγρ. 38)
  5. . Γιατί το αναφέρει ο χορηγός; → κατάδειξη πραγματικού κινήτρου & ηθικής ποιότητας κατηγορών που κατηγορούν έναν αθώο και συμφιλιώνονται μαζί του
- Η συμφιλίωση και η κοινωνική συναναστροφή με τον φερόμενο ως δολοφόνο από τους συγγενείς του θύματος = ανειλικρινής κοινωνική συμπεριφορά
- Μετά την αποδοχή της κατηγορίας από τον άρχοντα βασιλέα → σύγκλιση 3 προδικασιών: μια κάθε μήνα σε 3 μήνες και η δίκη τον 4^ο.
- Κατά το διάστημα αυτό οι αντίδικοι παρουσίαζαν τις αποδείξεις τους. Έπρεπε να εκπονηθούν από τον ίδιο βασιλέα για αυτό και τη πρώτη φορά ο βασιλεύς δεν δέχθηκε τη μήνυση. Αυτό έδωσε τη δυνατότητα στον χορηγό να μην οδηγηθεί σε δίκη αμέσως και να πάει σε δίκη με τους αντιπάλους του που προανέφερα

§44-43: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΚΡΑΤΗΣ

- στο τέλος της 42 : ο βασιλεύς δεν θεώρησε σωστό να δεχτεί τη μήνυση
  - αυτό μας δείχνει ότι ο βασιλιάς μπορούσε να τη δεχθεί αν ήθελε (άρα μάλλον δεν υπήρχε συγκεκριμένη πρόβλεψη που να απαγορεύει την αποδοχή μιας κατηγορίας αν βρίσκεται στο τέλος της θητείας του ο βασιλεύς)
  - Οι κατήγοροι νιώθουν αδικημένοι
  - Γιατί δεν το δέχτηκε;!
- 43: φέρνει ο Χορηγός ισχυρή απόδειξη (μειζον τεκμήριον), για να δείξει ότι δεν τους αδίκησε ο βασιλεύς με την άρνηση της μηνύσεως:
  - Αν και ο Φιλοκράτης στο παρελθόν κατά τη διαδικασία της εϋθυνας των αρχόντων είχε «χτυπήσει» με τις συκοφαντίες του άλλους άρχοντες, τον βασιλιά για τον οποίο λένε ότι έκανε φοβερά πράγματα, δεν το κατηγόρησε κατά τη διάρκεια της ίδιας διαδικασίας: άρα ούτε ο ίδιος ο κατήγορος πίστευε ότι το έκανε ο βασιλιάς για να τον αδικήσει.

§44-50 : ΕΣΧΑΤΗ ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΑΘΩΟΤΗΤΑΣ ΧΟΡΗΓΟΥ

- Τελευταία απόδειξη αθωότητας Χορηγού:
  - όταν ανέλαβε ο νέος βασιλιάς, οι κατηγοροί ΔΕΝ πήγαν αμέσως να υποβάλουν μήνυση
  - άφησαν να περάσουν 50 μέρες και κατά τη διάρκεια αυτών των ημερών ο Χορηγός ελευθέρα εκτελούσε τα βουλευτικά του καθήκοντα (πρύτανης, θυσίες, δημόσιες ομιλίες, ψηφοφορίες)
- Γιατί τότε δε τον κατήγγειλαν; Για τον ίδιο λόγο που τον συναναστρέφονταν και του μιλούσαν: γιατί δεν τον θεωρούσαν φονιά.
- Αν τον θεωρούσαν ένοχο θα είχαν κάνει αμέσως καταγγελία στον νέο άρχοντα βασιλέα → Άρα, άλλοι οι λόγοι της αρχικής μήνυσης

§47-50: ΚΟΡΥΦΩΣΗ

- Αποστροφή προς τους δικαστές
  - Δριμύ κατηγορώ προς τους κατηγορούς του για συκοφαντία και επιορκία
  - Η παραμονή των 30 ημερών φανερώνει την ηθική τους: Όταν τους «παίρνει» τον κατηγορούν και όταν όχι τον θέλουν για φίλο.
  - Ο χορηγός =έντιμος αξιωματούχος
  - ΔΙΠΟΛΟ : δόλιος -έντιμος εκεί στηρίζει την αθωότητά του→ Αυτό κάνει εξ αρχής→ Ηθικά έκπτωτοι οι κατήγοροι
  - Η αναφορά στη συμπεριφορά των αντιδίκων =αναγκαία και όχι παρέκβαση
- Παρουσιάστηκε από τους κατηγορούς η δημόσια συμπεριφορά του Χορηγού: δίκη με τους 4 ως αιτία απουσίας από τη φροντίδα των χορευτών → Άρα, άνετα μπορεί και ο Χορηγός να ξεφύγει από το θέμα
- Αν τα κίνητρα =πολιτικά → αβάσιμη η κατηγορία

§5 I: ΤΕΛΟΣ ΛΟΓΟΥ

- Επανάληψη της παραγράφου 49
- Οι άνθρωποι τέτοιας ποιότητας είναι ικανοί να **εξαπατήσουν** το δικαστήριο, να παραβιάσουν όρκος και να αποπλανήσουν τους δίκαιους δικαστές.
- Η αθώωση του Χορηγού = μονόδρομος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ!!

